

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਦੀਵਾਨ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ, - ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲੈਟ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਨਿਧੀ ਲਿਮਟਿਡ, ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਬਚਾਅ ਪੱਖ-ਜਵਾਬਦਾਰ

1955 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 41 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ।

1956 ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਹਕ—ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ—ਕੀ ਭੁਗਤਾਨ
20 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈਂਡ ਆਫਿਸ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾ 'ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ
ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ—ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੰਡ—ਸ਼ਾਖਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਾ
ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਦੇਸ਼ - ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ।

ਇਹ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸ਼ਾਖਾ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਗਾਹਕ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ 'ਤੇ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਗਾਹਕ, ਆਪਣੀ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੈੱਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੌਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ।, ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੇਣਦਾਰੀ ਉਸ ਸ਼ਾਖਾ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਖਾ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਖਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਖਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ.ਐਸ.ਬੇਦੀ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਮਿਤੀ 3 ਦਸੰਬਰ, 1954 ਨੂੰ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 6,700 ਰੁਪਏ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਡੀ.ਡੀ. ਖੰਨਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ.- 13 ਜੂਨ, 1946 ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਸਿਨੇਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ, (1) ਦੀਵਾਨ ਮੁਲਖ ਰਾਜ, (2) ਦੀਵਾਨ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ, (3) ਦੀਵਾਨ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ, (4) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ ਅਤੇ (5) ਨੂਰ ਹੁਸੈਨ। ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੇ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ 15 ਅਗਸਤ, 1946 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਬੈਂਕ, ਲਿਮਟਿਡ ਦੀ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਅਗਸਤ, 1947 ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ, ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ 22,109 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਬਕਾਇਆ ਸੀ। ਵੰਡ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਭਾਰਤ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਰੇ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੂਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ 3 ਫਰਵਰੀ, 1949 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਨੇਜਰ ਤੋਂ ਇਸ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੀਵਾਨਮੁਲਖ ਰਾਜ ਨੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ, ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਖਾਤਿਆਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 18 ਮਈ, 1950 ਨੂੰ,

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਤਮ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੀਵਾਨ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ 1 ਅਗਸਤ, 1950 ਨੂੰ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਈਵਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ ਨੇ 25 ਨਵੰਬਰ, 1950 ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 5 ਜੂਨ, 1952 ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਕਰਜ਼ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ) ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਨਵੰਬਰ, 1952 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਵਾਨ ਮੁਲਖ ਰਾਜ 2 ਦਸੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ, ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਹਰੀਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਨੇ 6 ਦਸੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ, ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਕਰਜ਼ਾ ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਾਣੀਪਤ ਵਿਖੇ। ਬੈਂਕ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 22,109 ਰੁਪਏ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਪਰ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਲੇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਰਕਮਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 41, 1955, ਸਿਵਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 72, 1955 ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 73, 1955 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਮੁਲਖ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਨੇ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 5,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਸਾਰੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਹ ਨਿਕਾਸੀ ਹਨ। ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦਾ 22,109 ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਈਵਾਲੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਭਾਈਵਾਲ ਨੇ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਬ੍ਰਾਂਚ ਤੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। 22 ਸਤੰਬਰ, 1947. ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ, ਜੋ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਣਦਾਰ ਹੈ? ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਭਾਈਵਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਦੇ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਕਦੇ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭਾਈਵਾਲ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਰ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਿਚਕਾਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਅਤੇ ਲੈਣਦਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਇਸ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਗਾਹਕਾਂ

ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਚੋਰਲੇ ਦਾ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ: "ਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਹੈ, ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੈਂਕਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕਰ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਹੈ। ਗਾਹਕ ਕਿ ਕੁਝ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਗਾਹਕ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹੈ ਜੋ ਬੈਂਕਰ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬ੍ਰਾਂਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਗਾਹਕ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਗਾਹਕ, ਆਪਣੀ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਚੈੱਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬੈਂਕਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੌਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। , ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ [ਵੁੱਡਲੈਂਡ ਬਨਾਮ ਡਰ (1)]। ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਕਲਾਥ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਿਟਡ, ਬਨਾਮ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਬੈਂਕਿੰਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: (1) ਗਾਹਕ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਮੁੱਖ ਤੌਰ' ਤੇ ਉਸ ਸ਼ਾਖਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਖਾਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾ: ਦ ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਇਰਵਿਨ ਏ. ਲੋਵਿਟ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਸਟੇਟ-ਏਡਿਡ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ, ਲਿਮਿਟੇਡ, ਬਨਾਮ ਧਰਤ ਰਾਮ (2), ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਲਾਈਫ਼ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟੀ (3) , ਇੱਕ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦਾ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: —ਜੋਚਿਮਸਨ ਬਨਾਮ ਸਵਿਸ ਬੈਂਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (4), 'ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਰੀਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਬਨਾਮ ਬਾਰਕਲੇਜ਼ ਬੈਂਕ (5)।

ਨਿਯਮ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਖਾਤਾ, ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ। ਆਖਰੀ ਦੋ ਕੇਸ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ; ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਕੇਸ, ਸਟੇਟ-ਏਡਿਡ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਬਨਾਮ ਧੰਤ ਰਾਮ (2), ਜਮ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਸ਼ਾਖਾ 'ਤੇ ਗਾਹਕ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ 'ਸਥਿਤੀ' ਕਰਜ਼ਾ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ਾਬਾਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਵਜੋਂ ਬੈਂਕ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਫ਼ਿਜ਼ਾਬਾਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਇਹ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸ਼ਾਖਾ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਖਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ਾਬਾਦ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਪੈਸੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ

ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸ਼ਾਖਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 22 ਸਤੰਬਰ 1947 ਤੱਕ ਇਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦਾ ਹੈੱਡ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੇ ਸਿਰਫ 22 ਸਤੰਬਰ 1947 ਤੱਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 22 ਸਤੰਬਰ, 1947, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਰਕਮ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ, ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 22 ਸਤੰਬਰ, 1947 ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਖਾ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਗਸਤ, 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਇਸ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਇਸ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। , ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਭਾਈਵਾਲੀ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਮੁਲਖ ਰਾਜ ਨੇ ਪਾਣੀਪਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੀਵਾਨਹਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 1950 ਨੂੰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ, 1950 ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਇਸ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ, 1949 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 15, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ। ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 1 ਮਾਰਚ, 1947 ਤੋਂ ਕਸਟਡੀਅਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਨਿਕਾਸੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ, ਇਹ ਰਕਮ ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਟੋਡੀਅਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਨਿਕਾਸੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਉਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਡੀਨੈਂਸ, ਇਸਲਈ, ਇਸ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਗਰਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੁਣ ਇਸ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 26 ਜੁਲਾਈ, 1949, (ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਆਰ. ਡੀ.) ਰਾਹੀਂ) ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ 1953 ਵਿੱਚ ਕਸਟੋਰੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਆਰ. ਈ.) ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਆਰ. ਈ. ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਲੇਖਾਕਾਰ ਭਸੀਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੇ ਇਹ ਡਰਾਫਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਕਮ ਹਾਫਿਜ਼ਾਬਾਦ ਸ਼ਾਖਾ ਕੋਲ ਪਈ ਨਕਦੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੈਸੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਇਹ ਰਕਮ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦੀ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਉਹਨਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੀਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਓਹਨਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Translated by: Vikas Nabh